

PÁZMÁNY PÉTER

KATOLIKUS EGYETEM

HITTUDOMÁNYI KAR

A PAPNEVELÉS ÉS A PAPNEVELŐ INTÉZETEK

ÚJ DIMENZIÓJA: A PROPEDEUTIKUM

Dissertatio ad Doctoratum

Készítette: **TÖRŐ András**

Konzulens: **DR. LAURINYECSZ Mihály**

Budapest 2020

Anyaszentegyházunk felismerve a kor sajátos kihívásainak a realitását 2016. december 8-án kiadta a *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* kezdetű, papképzéssel foglalkozó megújított dokumentumát. Korábban 1985-ben, az Egyházi Törvénykönyv megújítását követően adták ki az eredetileg 1970-ben, a II. Vatikáni Zsinat szellemiségében készült dokumentumot.

Ezen dokumentumon keresztül kíván iránymutatást nyújtani az Egyház azoknak a fiataloknak a képzésre vonatkozóan, akik el kívánnak indulni a papság felé vezető úton. Társadalmunk felgyorsult változása miatt is időszerű volt ezen dokumentum frissítése.

A dokumentum, melyet a Klérus Kongregáció adott ki, egy mérföldkő a papnevelés folyamatában, amelyet folyamatosan figyelembe vesz az Egyház közössége. Az új *Ratio* igyekszik újra értelmezni a papképzést. Ezen értelmezés alapján a szemináriumba való belépéstől négy szakaszt különböztetünk meg egymástól: előkészítő, propedeutikus szakasz; a tanítványság szakasza; az alakulás szakasza; a hivatást összegző szakasz, mely tulajdonképpen az egész papi életet öleli fel a dokumentum szándéka szerint.¹ A papságról kialakult képet, identitást abba az irányba igyekszik megerősíteni a Szentszék, hogy mint úton lévő tanítványokként tekintsünk a papságunkra, mely tanítványság végigkíséri az egész földi pályánkat. Ezen aspektus kiemelése némiképp újra átgondolásra kell, hogy ösztönözze a papképzésről kialakított képet. Ha úgy tekintünk a papságra, mint folyamatosan úton lévő, önmagáért és a közösségért felelősséggel tartozó zarándokló közösségre, melynek az életében a papszentelés egy fontos állomás, de nem a végső, akkor nyilvánvalóan az első lépésnél lehet megalapozni, helyesen útjára engedni a zarándokot. A dokumentum tanítása szerint jelen esetben ez a pont a propedeutikus szakasz, amellyel kíván foglalkozni a dolgozatom is.

A propedeutikum nem feltétlenül új, idegen intézmény. 1769-ben Patachich Ádám kalocsai érsek hangsúlyozza azt, hogy a papképzés előtt szükséges lenne egy év, ami hasonló a noviciátus időszakához, amely periódusban a növendékek felkészülnek a szemináriumra.² Az *Optatum Totius* zsinati dokumentum is körvonalaz már egyfajta előkészítő év tervezetét, melyet

¹ Vö. *RFIS*, Bevezetés.

² Vö. TÓTH T., *Patachich Ádám papnevelési reformtervezete*, in *Vigilia* 2006, Budapest, p. 4.

a zsinat utáni években több országban is megvalósítottak.³ A későbbiek során a Pastores Dabo Vobis posztszinodális apostoli buzdítás 1992-ben szintén lehetőségként tárja a papnevelés elé a képzésnek ezt a gazdagító lépését. Ezeket a képzéseket három csoportra tudjuk osztani: autonóm, szemináriumhoz integrált és pasztorációhoz kötött.

Miután a jelenleg érvényben lévő Ratio Fundamentalis Sacerdotalis előírja ezt az időszakot, mint a papságra készülés első fontos lépését a négyből, a korábban így megszerzett és meglévő tapasztalatok fontos hatással lehetnek a papképzésre, ha figyelembe vesszük azokat a sajátosságokat, jelen kori kihívásokat, valóságokat, melyeket megtapasztalunk társadalmunkban, papságunk körében.

Ha feltárjuk korunk helyzetét, a klérus jelenlegi állapotát, a pappá formálódás sarkpontjait, különös tekintettel is a felelősségteljességre, akkor jobban lehet reflektálni erre az elő/felkészítő időszakra.

A dolgozat központi kérdései a következők: Mi a papnevelés célja? A papi identitásnak megfelelő személyiségformálás azért, hogy a lelkipásztor mindenkori szolgálati helyén gyümölcsöző munkát tudjon végezni. Mi az adott probléma? A papnevelés és a főpásztori tapasztalatok alapján valamilyen okból nem éri el célját a képzés, vagyis nem tudja kellően kialakítani és megszilárdítani a papi identitást. Mi a konkrét feladat? Meg kell keresni az okokat és orvosolni, vagyis a papnevelést hatékonyabbá tenni. E hatékonyság egyik garanciája lehet a propedeutikum. Tézisünk ezért: a propedeutikumnak integrálódnia kell a papnevelés meglévő intézménye rendszerébe.

Ennek tükrében vizsgálom a munkám első részében alapvetően azt a kort, amelyben a meghívás történik, és ennek a sajátos jellemzőit, melyek hatást gyakorolnak a személyre. Ezen belül foglalkozom a családok helyzetével, a külső kapcsolatokkal és a plébániai közösséggel, illetve a meghívottsággal és annak helyzetével. A kapcsolati háló mellett fontos ráfigyelnünk a szellemi irányzatokra is, melyek erősen befolyásolják korunk emberét. Ezen rész nem hagyhatja figyelmen kívül korunk technikai világával való kapcsolatrendszerét, ami sajátosan új helyzetet teremt.

³ Vö. Vö. *OT*, n. 14.

A második fejezet foglalkozik a papképzés céljával, amely jelen esetben a felelősségteljes személy nevelésében konkretizálódik. Tulajdonképpen alapvetések fogalmazódnak meg, melyek elengedhetetlen támpontok minden nevelés megkezdése előtt, hiszen ez mutatja azt, hogy a folyamat milyen irányba kell, hogy haladjon. Felmerülnek az identitás, érettség, cölibátus kérdései is, melyekhez társul a papnevelést végző személy érettségének a vizsgálata is. Hangsúlyos egy felelősségteljes spiritualitás kialakítása, melynek alapja Isten kegyelme, de a lelkiesség elengedhetetlen felétele az is, hogy a személy érett, egészséges és fejlődésre kész legyen, illetve éljen benne a vágy a személyének teljes odaszentelésére.

A dolgozat harmadik fejezete foglalkozik a megismertek fényében a propedeutikummal, mint a papnevelés lehetséges színterével. Ehhez szükséges, hogy valós képet lássunk hazánk vallási és ezen belül a hivatástudati sajátosságairól. Szükséges figyelembe venni a hazánkban élő görögkatolikus közösségek életét is. Az országon belüli népmozgás következtében az ország keleti régiójából kiszakadt a korábban izoláltabb közösség és jelenleg az ország több pontján is található görögkatolikus szórványlelkészség. A velük lévő szoros Rómához való kötődés is kívánhatja, hogy a formáció kezdeti szakaszát a két rítus aspiránsai közösen töltsék. Miután a közös út egységet képes kovácsolni az emberi kapcsolatok révén, így mindenképpen hasznos továbbgondolási pontokat láthatunk ebben. Bemutatásra kerül az illetékes hivatalok megnyilatkozása az előkészítő évvel kapcsolatosan, illetve annak sajátosságai, melyek az időszak karakterisztikáját megmutatják.

A negyedik fejezet a papképzés két hangsúlyos elemével foglalkozik: a megkülönböztetéssel és a papi lelkiességgel. Mindkét terület olyan valóság, mely a kezdeti pillanattól a szolgálat végéig kíséri a meghívott életútját.

A megkülönböztetésnél alapvetően a jezsuita lelkiesség öröksége nyomán tárom fel a módszer szükségességét és annak menetét, különös hangsúlyt fektetve a hivatás-megkülönböztetésre.

A papi identitás nem a megszerzett tudások és eredmények tárházához tartozik. Minden életszakaszban más módon mutatkozik meg, tehát dinamikus valóság a személy életében. Ezek mellé társul, hogy a II. Vatikáni Zsinatot követően félreértett utak jelentek meg ezen a területen. Josef Ratzinger teológusként, majd később Péter utódaként is foglalkozik a témával, mely hatásosan megvilágítja a papi identitás kérdését. Azonban szükséges betekinteni az ehhez

kapcsolódó krízisek kérdéskörébe is, amely nagy segítséget nyújthat a problémák korai felismerésében, illetve azok hatékony orvoslásában is.

A dolgozat záró fejezete bemutatja a propedeutikummal kapcsolatos tapasztalatokat. Nemzetközi szinten több országban is szerveztek előkészítő évet a Püspöki Konferenciák vagy adott esetben egy egyházmegye is. Kérdések és a kapott válaszok segítségével betekinthetünk azokba a rendszerekbe, amelyek kiállták az idő próbáját, illetve amelyek kiforratlanság miatt a későbbiekben megszűntek. Ugyancsak fontos megvizsgálni a hazánkban korábban működő propedeutikus képzési rendszert, melynek résztvevői, úgy, mint előjárók vagy mint növendékek értékes tapasztalatokat osztottak meg.

Mindezek fényében kristályosodhat a nézőpontunk az Egyház új ajándékával, a propedeutikus évvel kapcsolatosan, ami sajátosan, felismerve napjaink világát és az abban élő fiatalok helyzetét, segítséget kíván nyújtani, hogy a formáció a lehető leghatékonyabbá váljon, ahol elindulhat a személy fejlődése a felelőségteljes papi élet útján.